

Marinela-Loredana BARNA

**DE LA REDACȚIE -
MESAJE CĂTRE CITITORII GAZETEI DE TRANSILVANIA/
GAZETEI TRANSILVANIEI (1838-1861)**

**FROM THE EDITORIAL STAFF -
MESSAGES TO THE „GAZETTE OF TRANSYLVANIA” READERS (1838-1861)**

Abstract: *This article refers to ads that appeared in the newspaper "The Gazette of Transylvania", between 1838 and 1861. The ads are made by the editorial staff. They are written exclusively by Cyrillic alphabet until 1852. Between 1852 and 1861 Cyrillic and Latin alphabets are used, both often appearing together in the same ad. The ads are usually published on the first or on the last page (the fourth) of the newspaper.*

Initially, George Barițiu was the main editor of "The Gazette of Transylvania". Jacob Mureșianu had written in Thursday's issues since the end of 1843. The authorization of September 7, 1850 conferred on him the right for editing and publishing both newspapers - "The Gazette of Transylvania" and "The Sheet for the mind, heart and literature".

The ads are grouped into the following categories: relationship with the authorities, correspondents/agents/collectors of subscriptions for "The Gazette" and "The Sheet", articles for publication, subscriptions for books, magazines or journals and miscellany.

Articolul face referire la anunțurile care au apărut în paginile „Gazetei de Transilvania”/„Gazetei Transilvaniei”, anunțuri care vin din partea Redacției și sunt adresate cititorilor ei. Aceste anunțuri sunt scrise exclusiv cu alfabet chirilic până în anul 1852. În intervalul 1852-1861 sunt folosite alfabetele chirilic și latin, de multe ori ambele apărând în cadrul aceluiași anunț. Ele apar de obicei pe prima sau pe ultima pagină a „Gazetei” - a patra. Unele au ca titluri: „De la redacție”, „Către onoratul public cititor”, „Deschidere de prenumerație”, „Înștiințare de prenumerație”, „Gazeta și Foaia”, „Către domnii abonați”, „Răspunsuri”, altele au vigneta (mâna cu degetul arătător spre enunț). În mare parte nu sunt semnate. Doar câteva poartă semnături ca: „Redacția”, „Redactorul” sau „R.”. Majoritatea anunțurilor sunt legate de prenumerare/abonament.

Personalitatea lui Iacob Mureșianu (1812-1887) este reprezentativă pentru Brașovul și Transilvania secolului al XIX-lea. De-a lungul timpului s-a scris despre preocupările sale, activitatea acestuia fiind subiectul mai multor cercetări. Din cele mai arzătoare preocupări subliniem înființarea de școli pentru români și înființarea unui ziar românesc.

Acest ziar al românilor a văzut pentru prima dată lumina tiparului la Brașov în 12 martie 1838. La început, principalul redactor al „Gazetei de Transilvania” era George Barițiu. Din luna aprilie 1838 venea la Brașov și Andrei Mureșianu, devenind un

colaborator intern al „Gazetei”. Începând cu finalul anului 1843, la redactarea numărului de joi colabora și Iacob Mureșianu.¹

După evenimentele din 1848-1849, ziarul a fost suspendat la 25 februarie 1850, Barițiu fiind acuzat că a refuzat încetarea publicării raportului privind luptele lui Avram Iancu.² Din martie, Iacob Mureșianu începea demersurile pentru dreptul de editare și redactare al ambelor ziare - „Gazeta Transilvaniei” și „Foaie pentru minte, inimă și literatură”. Autorizația o primea în 7 septembrie 1850 și era condiționat de respectarea Constituției imperiale din 4 martie 1849 și a Legii provizorii de presă din 13 martie 1849.³

Am grupat anunțurile pe următoarele categorii: relația cu autoritățile, corespondenți/agenți/colectori - prenumerația la „Gazetă” și „Foaie...”, articole pentru publicare, abonamentele la foile brașovene, abonamente la cărți, reviste, jurnale și diverse.

Ambii redactori, G. Barițiu și I. Mureșianu, au publicat în paginile jurnalului *Programa* redacției. În „Gazeta de Transilvania”, 44 din 31 mai 1848, este făcută publică pentru prima dată și deviza „*Libertate și independență națională*”.

Iacob Mureșianu, la preluarea ziarului, publica și el *Programa*: foaia va conține aceleași articole morale, estetice și literare, precum și dizertații și documente istorice.⁴ Un an mai târziu, cititorii erau asigurați că ziarul va reflecta și în viitor principii de propășire legală, de ordine socială, va apăra interesele naționale.⁵ În „Gazeta Transilvaniei”, nr. 1 din 2 ianuarie 1857, redacția rămânea credincioasă *programei* și îndemna cititorii: „*Numai cu puteri unite, toți uniți!*”. *Programa* „Gazetei” era reamintită în anul 1858: lățirea și înmulțirea științelor, conlucrarea la întemeierea moralei curate, deșteptarea și consolidarea simțului de drept și dreptate, respectarea loialității, încurajarea supunerii legilor, contribuția la educarea politică, încurajarea instituției școlare, deschiderea coloanelor tuturor produselor sănătoase literare, contribuția cu toate puterile la cultivarea limbii române.⁶ Câteva luni mai devreme, redacția își asigurase cititorii că se ridică deasupra oricărei „*partite politice, sociale sau religioase*”, chiar dacă această neutralitate unora nu le era plăcută.⁷

Relația cu autoritățile

Primul anunț din partea redacției apărea, așa cum era și firesc, în primul număr al ziarului. Sub titlul *De la redacție* cititorii erau informați că a sosit „*slobozenia de la înaltul tron pentru foaia politică*”. „Gazeta” urma să apară o dată pe săptămână, iar numărul abonaților decidea în viitor publicarea acestuia de două ori pe săptămână. Se promitea tipărirea și a unei foiețe cu litere latinești. În anunț apărea primul îndemn din partea redacției: „*Deșteaptă-te române, pășește înainte împreună cu noi, primește și cultivă în inima ta iubirea de dulcea noastră patrie*”⁸.

¹ Mircea Gherman, *Date și fapte privind activitatea lui Iacob Mureșianu la „Gazeta Transilvaniei” (1838-1877)*, în „130 de ani de la apariția Gazetei de Transilvania”, Brașov, 1969, p. 77.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 78.

⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 13 din 9 septembrie 1850.

⁵ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 53 din 2 iulie 1851.

⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 43 din 5 iunie 1858.

⁷ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 3 din 8 ianuarie 1858.

⁸ „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 12 martie 1838.

„Slobozenia” cu numărul Curții 50483/2055, prin care era permisă tipărirea „Gazetei” de două ori pe săptămână, apărea în 27 noiembrie 1839.⁹ Abia în „Gazeta de Transilvania”, 26 din 29 iunie 1842, redactorul și editorul anunțau învoiala tipării ziarului de două ori pe săptămână începând cu anul 1843.

Ziarul va apărea pe parcurs în zile diferite: la început luna și joia¹⁰, din 1852 miercurea și sâmbăta¹¹, în cel de al doilea semestru al anului 1858 ieșea din nou o dată pe săptămână, adică joia¹². În 1859 ziarul avea în continuare apariție săptămânală, dar în altă zi: miercurea.¹³ În ziua de marți apărea în anul 1860.¹⁴ Conform „Gazetei Transilvaniei”, nr. 2 din 7 ianuarie 1861, se relua apariția bisăptămânală a foilor, în zilele de miercuri și sâmbătă.

În „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 1 ianuarie 1840, redacția făcea cunoscută porunca preînaltului tribunal de cenzură prin care ziarul era trecut în catalogul pentru anul 1840 și anii următori al gazetelor și jurnalelor ce se puteau citi în împărăția austriacă. Astfel, prenumerația se putea face și în Bucovina și în toate provinciile de moștenire, la toate dregătoriile de poștă.

Un an mai târziu, în „Gazeta de Transilvania”, nr. 19 din 11 mai 1841, redacția anunța sosirea de curând a unei instrucțiuni de la preînalta stăpânire, o instrucțiune mult dorită de cenzură și redactori, cu numărul 3546/1841, privind publicistica transilvăneană. Aceasta făcea cunoscută adevărata sferă de lucru și poziția redactorilor.

Iacob Mureșianu primea dreptul de a tipări „Gazeta Transilvaniei” și „Foaia pentru minte, inimă și literatură” de la „înaltul c. regiu Guvernământ civil și militar” prin Ordinul presidial din 1 septembrie 1850. Redactorul declara că era strâns legat de legea provizorie de presă din 13 martie 1849 și va publica în special legile provinciale și măsurile guvernamentale condiționate de starea de asediu. Semna pentru prima dată „Iacob Mureșianu, redactor”.¹⁵

În anul 1853, „Gazeta Transilvaniei” devenea organ oficial al înaltului guvernământ de stat prin „ordinațiunea presidială din 25 iunie 1853 nr. 4218/M.C.G. 1853, cu înaltul emis din 14 iunie nr. 3824/M. I. al inn.c.r. ministerul de interne în înțelegere cu ministerul de finanțe”. În partea oficială urma să se publice toate înștiințările oficiale, emisele și ordinele interne, iar în partea neoficială nu se schimba nimic. Se amintea cititorilor că foaia brașoveană, „Gazeta”, a fost primul ziar politic apărut între românii Austriei, că era prima care se bucura de încrederea înaltului guvern și că pășea prima în Austria ca organ guvernamental de stat în limba română. Pe prima pagină a ziarului apărea stema imperială.¹⁶

⁹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 51 din 17 decembrie 1839.

¹⁰ „Gazeta de Transilvania”, nr. 96 din 29 noiembrie 1845.

¹¹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 1 din 2 ianuarie 1852.

¹² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 50 din 2 iulie 1858.

¹³ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 1 din 8 ianuarie 1859.

¹⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 59 din 31 decembrie 1859.

¹⁵ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 13 din 9 septembrie 1850.

¹⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 50 din 24 iunie 1853.

Noua lege de presă din 1854 cerea ziarelor oficiale depunerea unei cauțiuni. Iacob Mureșianu a propus în acest scop întemeierea unui fond public sub numele lui Gheorghe Șincai, „*Fundațiunea Șincaiană*”¹⁷. Cauțiunea i s-a cerut abia în 1869.¹⁸

În anul 1861 cititorii erau informați în legătură cu legile de presă în vigoare. Legea aspră de tipar dată de Austria în 1852 nu era încă desființată. Dar și legile de tipar ale Ungariei din 1847-1848 se pare că erau mult mai aspre. Și cauțiunea cerută a fi plătită de ziare era mai mare față de cea austriacă. Pentru un jurnal cu apariție bisăptămânală se cereau 5.000 fl., în loc de 3.000 fl.¹⁹

„Gazeta Transilvaniei” a fost ziar oficial până în anul 1861.²⁰ În „Gazeta Transilvaniei”, nr. 31 din 15 aprilie 1861, se comunica cititorilor „*încetarea caracterului oficial al ziarului în urma emisului c.r. guvern din 3 aprilie a.c. nr. 1380/8-8*”. Spiritul „Gazetei” rămânea în continuare spiritul păcii, al înfrățirii cu națiunile conlocuitoare, al dreptății și egalității, spiritul legalei apărări contra asupririlor.

Corespondenți/Agenti/Colectori – prenumerația la „Gazetă” și „Foaie...”

În Transilvania, prenumerațiile/abonamentele la foile brașovene se făceau la toți corespondenții, la oficiile poștale și la protopopii români.²¹

Abonamentul pentru brașoveni se făcea la redacție sau la editorul foilor, Johann Gött.²²

Din primul an de apariție, 1838, se publicau numele corespondenților unde se puteau face abonamente: profesor Alexandru Gavra în Arad, profesor Timotei Cipariu în Blaj, Iosif Romanov în București, director Ioan Erdeli în Beiuș, director Damaschin Bojinca în Iași, protopop Teodor Baldi în Cluj, vicar Ioan Marian în Năsăud, doctor Vasilie Pap în Zlatna, Iosif Gaut în Verșeț, vicar Alexandru Șt. de Șuluț în Silaghi-Șemlio (?).²³

În „Gazeta de Transilvania”, nr. 3 din 14 ianuarie 1840, se tipărea numele colectorului din București care primea prenumerația la foile brașovene. Era vorba de librarul Iosif Romanov. Din „Gazeta de Transilvania”, nr. 52 din 22 decembrie 1840, aflăm că sediul acestuia era pe strada Brașovenilor. Același „Gazetă” făcea cunoscut numele altui colector, Dimitrie Nica et Comp., care primea prenumerațiile în Iași.

În anul 1843, la București, erau doi colectori de abonamente. Alături de Romanov, apărea Fr. Valbaum²⁴, librarul curții²⁵. Din 1845 rămânea doar Romanov în București.²⁶ În același an se schimbau colectorii și la Iași, acum prenumerația făcându-se la frații Nicolciu și Hristu Georgiu.²⁷

O știre tristă apărea în „Gazeta de Transilvania”, 55 din 10 iulie 1847, legată de Iosif Romanov, colaborator apropiat al redacției. Acesta suferise o grea pierdere în

¹⁷ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 2 din 7 ianuarie 1861.

¹⁸ Aurel A. Mureșianu, *Iacob Mureșianu 1812-1887. Album comemorativ*, Brașov, 1913, p. 49.

¹⁹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 5 din 18 ianuarie 1861.

²⁰ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 30 din 12 aprilie 1861.

²¹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 4 ianuarie 1843.

²² „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 3 ianuarie 1844.

²³ „Gazeta de Transilvania”, nr. 16 din 25 iunie 1838.

²⁴ „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 4 ianuarie 1843.

²⁵ „Gazeta de Transilvania”, nr. 26 din 1 aprilie 1843.

²⁶ „Gazeta de Transilvania”, nr. 5 din 15 ianuarie 1845.

²⁷ „Gazeta de Transilvania”, nr. 45 din 4 iunie 1845.

incendiul din 23 martie 1847, în care a ars întreaga sa colecție de carte românească, colecție strânsă în 30 de ani din toate provinciile unde se scria românește.

„Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 1 ianuarie 1845, anunța că banii pentru abonamente se mai puteau trimite din mai multe părți și prin case negustorești.

O listă a colecțiilor se publica în „Gazeta de Transilvania”, nr. 50 din 21 iunie 1845: librarul Iosif Romanov în București, frații Nicolciu și Hristu Georgiu, brașoveni în poarta Mitropoliei la Iași, Nedelcu Băcolu în Târgu Frumos, Carl Vorel în Fălticeni, Anastasaki Brașovanu în Târgu Neamțului, Bogdan Cerkezu în Bacău, G.I. Dobrovski în Tecuci, Niculae Gețu în Focșani, Dimitrie Crețoescu și P. Mincu în Galați, George Cepescu în Bârlad, I. Radovic în Vaslui.

Noi colecții apăreau în „Gazeta de Transilvania”, nr. 97 din 2 decembrie 1846: profesor normal David Almășanu în Vălenii de Munte, profesor de la seminarul Gavriil Muntean în Râmnicu Vâlcea, profesor de istorie și inspector școlar Ioan Maioreșcu în Craiova.

În anul 1849, prenumerațiile se primeau și la cancelariile episcopale din Sibiu și Oradea și, în Bucovina, la librăria d-lui Vipiarij.²⁸

Liste cu numele colecțiilor din toate provinciile românești erau publicate în „Gazeta Transilvaniei”, 49 din 20 iunie 1853, în „Gazeta Transilvaniei”, 73 din 16 septembrie 1856 și „Gazeta Transilvaniei”, 47 din 15 iunie 1857.

Articole pentru publicare

În primul an de apariție, 1838, redacția informa colaboratorii că nu se puteau publica toate articolele trimise, deoarece trebuiau respectate legile cenzurii din patrie. Se cerea ca articolele să fie scrise cât se poate de curat și caligrafic, pentru că în tipografie nu era niciun român între zețari (toți erau germani).²⁹

La finalul celui de al doilea an de apariție a „Gazetei”, redacția făcea un apel către domnii literați să trimită articole sănătoase, cu idei, care au aceeași țintă cu a ei, și anume, împărtășirea cunoștințelor diverse, a ideilor noi, necesare și folositoare.³⁰

Acei colaboratori care trimiteau articole pentru tipărire erau informați că, începând cu 19 februarie 1839, nu vor mai primi răspuns prin scrisori private deoarece redactorul era foarte ocupat.³¹

În „Gazeta de Transilvania”, nr. 51 din 17 decembrie 1839, redacția afla despre îndoiala mai multor literați români cu privire la natura materiilor care s-ar putea împărtăși în „Foaie...”. Astfel, se făceau câteva propuneri:

viața lui Petru Maior, o privire slobodă, critică asupra literaturii române de la anul 1780 până astăzi pentru toate provinciile românești, poezii originale cât se poate de bune, istorioare sau povestiri romantice patriotico-naționale, statistica Țării Românești și Moldovei după daturi de credință, scene interesante din istoria patriei, o „gustoasă” descriere a ținutului Hațeg în Transilvania, tratate din câte o știință – logică, fizică, școlară, traduceri bune din clasici noi și vechi.

²⁸ „Gazeta de Transilvania”, nr. 18 din 1 decembrie 1849.

²⁹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 14 din 1 octombrie 1838.

³⁰ „Gazeta de Transilvania”, nr. 49 din 3 decembrie 1839.

³¹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 8 din 19 februarie 1839.

Se promitea trimiterea unui exemplar gratis din foi pe un semestru celor care trimiteau articole bune de tipar. Cheltuiala trimiterii manuscriselor era încă suportată de redacție. Se cerea ca articolele trimise să nu fie mai mari de 2 file întregi, tipărite.

În „Gazeta de Transilvania”, 73 din 9 septembrie 1846, redacția îi anunța pe cei care nu aveau încredere să-și semneze articolele, să nu le mai trimită. De asemenea, se reamintea că pentru transcrierea articolelor primite cu litere latinești sau cu „*slove ciocoiești*” tipografii pierdeau foarte mult timp cu transcrierea.

În preajma evenimentelor din 1848-1849 se așteptau pentru tipar documente, manuscrise de mare importanță, raporturile prefectilor din munți, câteva memoriale, articole literare.³²

Noi cerințe pentru articole apăreau în „Gazeta Transilvaniei” nr. 8 din 30 ianuarie 1850. Acestea urmau să fie scrise separat de scrisorile private. Trebuia să se arate clar redactorului dacă se poate face vreo schimbare sau prescurtare în articol, redacția asumându-și astfel răspunderea. Se cerea ca articolele scrise în cauza națiunii, a patriei, a Bisericii să se trimită neplătite, scrise curat și deocamdată cu alfabet chirilic. Rugămintele și plângerile comunităților, ținuturilor, particularilor către guvern încă nu stăteau în puterea redacției de a le publica.

Mulțumiri publice erau adresate în 1855 „mărinimoșilor bărbați ai națiunii” care au sprijinit foile cu scrierile lor³³ și, în 1858, „tuturor bărbaților de litere care sprijiniră aceste organe de publicitate”³⁴.

Abonamentele la foile brașovene

Încă din primul an apar probleme legate de expedierea „Gazetelor”, atât în interiorul Monarhiei, cât și în afară. Piedicile puse de serviciile poștale sunt amintite frecvent în perioada de început. În „Gazeta de Transilvania” nr. 9 din 7 mai 1838, redacția anunța că în Brașov, în acel an, au ieșit trei ziare politice și literare, cel nemțesc având peste 600 de abonați. Dregătoriile de poștă refuzau primirea cu poșta de luni și a pachetelor pentru abonații la gazeta românească, motivând că nu mai era loc. Ele urmau a fi luate în mare parte joia, cu gazetele ungurești, care erau cu mult mai puține. Cititorii erau anunțați că a fost făcută o cerere către Direcția Poștelor, în care se cerea ridicarea oricărei piedici. Prenumeranții din Ardeal și din Ungaria erau rugați să trimită adresele „*latinește sau nemțește*” și pentru semestrul viitor.

În luna iunie 1838 se anunța încheierea abonamentului pentru primul semestru. Cei care doreau foile și în semestrul II erau rugați să trimită cât mai repede prenumerația pentru a se ști numărul foilor ce se va tipări. Se cerea ca toate scrisorile de prenumerație să fie trimise către „*Redacția Gazetei de Transilvania*” și să nu mai fie trimise către proprietar al Foi Duminicii (Ioan Barac a redactat la Brașov publicația între 2 ianuarie și 25 decembrie 1837³⁵). Apărea din nou rugămintea legată de scrierea adreselor cu litere latinești, fiind expuse și cele două motive: tabelariul (purtătorul de scrisori) de la poșta

³² „Gazeta de Transilvania”, nr. 26 din 29 decembrie 1849.

³³ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 53 din 2 iulie 1855.

³⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 41 din 29 mai 1858.

³⁵ Dan Pavalache, *Cronica de Brașov*, Brașov, Editura Haco Internațional, 2005, p. 300.

din Braşov și directorul tipografiei, Johann Gött, născut la Frankfurt, nu cunoșteau limba română și nici alfabetul chirilic.³⁶

Prețul abonamentului pe semestru era în primul an de apariție: 2 fl. 24 cr. argint cu poșta și 2 fl. 8 cr. argint fără poștă. Numărul abonaților, redus, impunea următoarea observație a redacției: „*nu prea marele gust de citit ce este până acum la noi*”. Încă din primul an se exprima intenția de a publica, alături de ultimul număr din an, și un catalog cu numele tuturor abonaților. În acest scop, cei care aveau adresele greșite erau rugați să le trimită corectate.³⁷

În ultimul anunț ce apărea în 1838, redacția își exprima dorința de a tipări „Gazeta” și „Foaia...” și în anul viitor. Prețul abonamentului pe un an era: 4 fl. 48 cr. argint cu poșta și 4 fl. 16 cr. argint fără poștă. Prenumerarea se putea face la dregătoriile de poștă și la toți corespondenții. Se anunța și regularizarea expediției prin poștă, după atâtea greutăți, de la 1 ianuarie 1839.³⁸

Situația nu se va remedia însă prea curând. În „Gazeta de Transilvania” nr. 19 din 11 mai 1841, redacția comunica că a primit din nou nemulțumiri privind primirea neregulată a foilor. Se amintea că de multă vreme s-a făcut plângere și se spera ca pachetele să nu mai ajungă în viitor desfăcute sau rupte.

Alături de abonamentul pe jumătate de an sau pe un an întreg, în „Gazeta de Transilvania” nr. 10 din 5 martie 1839, se deschidea un alt tip de abonament. Era un abonament pe al doilea pătrar din primul semestru, cu 1 fl. și 12 cr. argint pentru cei care au prenumerat târziu sau care doreau să se aboneze începând cu luna aprilie. Situația reapare în 1842 când, în „Gazeta de Transilvania” nr. 12 din 23 martie, se anunța deschiderea unui nou abonament pe un pătrar de an cu 1 fl. și 30 cr. Argint, sau pe 3 pătrare de an cu 4 fl. și 10 cr. argint. Începând cu anul 1843, abonamentele erau fragmentate în funcție de dorința abonaților, pe trimestru, semestru, 3/4 din an sau chiar pe 4 luni.

Chiar dacă „*slobozenia*” care permitea tipărirea „Gazetei” de două ori pe săptămână venea la finalul anului 1839, datorită faptului că abonamentele pe semestrul I 1840 erau încheiate deja doar pentru o apariție săptămânală, ziarul urma să iasă tot așa. „Gazeta” se tipărea de două ori pe săptămână începând cu anul 1843. Noul preț al prenumerației era anunțat în „Gazeta de Transilvania” nr. 40 din 5 octombrie 1842, și era: 8 fl. argint/24 sfanți pe an și 4 fl. argint/12 sfanți pe jumătate de an în afară, iar pentru Braşov, 7 fl. argint pe an și 3 fl. 30 cr. pe jumătate de an.

Prenumeranții erau rugați să înștiințeze redacția de neprimirea vreunui număr imediat, cu următoarea zi de poștă. Chiar și redactorului Bariț i se întâmpla să primească „Gazeta universală” cu câteva numere mai puțin de la poștă.³⁹

În „Gazeta de Transilvania” nr. 94 din 24 noiembrie 1847, se deschidea prenumerația mai devreme, la cererea abonaților mai îndepărtați.

³⁶ „Gazeta de Transilvania”, nr. 14 din 11 iunie 1838.

³⁷ „Gazeta de Transilvania”, nr. 14 din 1 octombrie 1838.

³⁸ „Gazeta de Transilvania”, nr. 20 din 12 noiembrie 1838.

³⁹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 1 din 1 ianuarie 1840.

Mai mulți abonați doreau ca formatul foilor să fie mai mare. Redacția împărtășea și ea această nevoie, însă acest lucru atrăgea creșterea abonamentului. Se stabilea că nu se schimba nimic în anul 1848.⁴⁰

Revoluția pașoptistă a influențat și ea numărul abonaților. Datorită cursului neașteptat și multitudinii evenimentelor politice ale anului 1848, numărul abonaților a crescut și s-a impus deschiderea unui abonament pe 10 luni, cu 7 fl. 20 cr. argint.⁴¹

În „Gazeta de Transilvania” nr. 95 din 22 noiembrie 1848, redacția anunța întârzierea comunicațiilor în ultimele patru săptămâni din cauza situației politice tulbure și sângeroase, întârziere care a afectat și primirea „Gazetelor” și a scrisorilor. În Principate ziarul brașovean era oprit. Românilor transilvăneni și bănățeni li se comunica necesitatea a două gazete oficiale și semioficiale pentru națiunea română.

Anul 1849 aducea o întrerupere de aproape nouă luni, în care redactorul foilor, împreună cu familia sa, a fost aruncat în „*robie și exil nemeritat*”. Abonații din primul semestru erau asigurați de primirea foilor până la 31 decembrie. Se deschidea un abonament pentru luna decembrie de 40 cr. argint.⁴²

Abonamentul la „Gazetă” și „Foaie...” sub noua redacție creștea, în anul 1851, la 5 fl. m.c. pe semestru și 10 fl. m.c. pe un an. Mărirea era cauzată de dublarea taxei poștale anuale, de ridicarea prețurilor la hârtie și litere, cât și de creșterea simbriei tipoteților. Abonații erau sfătuiți să trimită banii de abonamente prin poștă până la 31 decembrie 1850, cât încă se mai puteau trimite fără postporto.⁴³ În „Gazeta Transilvaniei” nr. 1 din 1 ianuarie 1851, redacția amintea de noua taxă poștală percepută scrisorilor cu bani. Cei care au trimis vechiul abonament erau rugați să trimită și diferența.

Începând cu al II-lea semestru al anului 1852, prenumerația la oficiile poștale se făcea doar cu scrisori francate.⁴⁴ Se reamintea constant cititorilor că foile nu se trimit decât după plata abonamentului.

Cărți, reviste, jurnale

O altă atribuție a redacției era aceea de a se ocupa și cu abonarea și distribuirea a diverse cărți, reviste și jurnale.

Prima carte anunțată era tragedia *Intriga și Amorul*, scrisă cu litere latine, care avea doar 32 de abonați. Numărul fiind atât de mic, cei ce plățiseră în avans și-au recuperat banii, iar cartea nu a mai fost tipărită.⁴⁵

În „Gazeta de Transilvania” nr. 26 din 29 iunie 1842, o nouă tentativă de a tipări drama națională *Șincai și Samuil Klain în câmpul Elisei* era făcută publică.

În luna aprilie 1844, redacția anunța deținerea de exemplare din *Catehetica practică* a domnului canonic și cenzor Teodor Aron de la Pesta, prețul fiind de 40 cr. m.c.⁴⁶

O mulțumire publică apărea în „Gazeta de Transilvania” nr. 17 din 26 februarie 1845, pentru primirea a 100 exemplare din *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, de

⁴⁰ „Gazeta de Transilvania”, nr. 95 din 27 noiembrie 1847.

⁴¹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 19 din 4 martie 1848.

⁴² „Gazeta de Transilvania”, nr. 18 din 1 decembrie 1849.

⁴³ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 38 din 7 decembrie 1850.

⁴⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 43 din 4 iunie 1852.

⁴⁵ „Gazeta de Transilvania”, nr. 14 din 11 iunie 1838.

⁴⁶ „Gazeta de Transilvania”, nr. 27 din 3 aprilie 1844.

Petru Maior, carte retipărită a doua oară pe cheltuiala banului George Mălinescu din Moldova, în Buda, în anul 1834. După ce au trecut prin vamă și cenzura de la Cluj, au ajuns la redacție. Aceasta urma să le împartă drept premii școlărilor săraci din Transilvania și din Banat. În „Gazeta de Transilvania” nr. 29 din 9 aprilie 1845, se anunța depunerea spre vânzare a 20 de exemplare din această carte, prețul fiind de 30 cr. argint coala.

O altă apariție editorială era semnalată în „Gazeta de Transilvania” nr. 65 din 14 august 1845, și anume *Macrobioțica*, de Hufeland, tradusă și îngrijită de D. Pavel Vasic, doctor de medicină și chirurgie, maistru de obstetrică, director de carantină și membru corespondent al Societății medico-naturale din Iași. Cartea cuprindea 2 tomuri, primul, teorie, al doilea, practică. Se vindea la domnul Vasic în Timiș, la redacție, în Brașov, și în București, la librării.

În 1845 primul număr al „Magazinului Istoric” se tipărea în 1.500 de exemplare. La redacție se mai aflau exemplare de vânzare, prețul fiind de 1 doăzeceriu. La primirea fiecărui număr se plătea și următorul, în avans.⁴⁷

La finalul aceluiași an 1845, cititorii „Gazetei” erau poftiți a se prenumera și la „Curierul de ambele sexe” și la „Magazin Istoric”. De la alți redactori ai gazetelor românești din Principate nu se primise încă însărcinare.⁴⁸

În „Gazeta de Transilvania” nr. 14 din 14 februarie 1846, se deschidea prenumerație la următoarele gazete și foi din Iași: „Albina” - foaie pol-literară, „Buletinul” - foaie oficială, „Arhiva Albinei” - foaie istorio-arheologică și istorică a patriei, „Icoana Lumei” - foaie pentru îndeletnicirea moldo-românilor cu xilografe și litografii, „Mercuriul de Iași” sau „Avizuri comerciale și de interes”. Se găseau de vânzare la Casina negustorilor români, unde se puteau vedea și citi.

Alte cărți trecute prin cenzură și depuse în comision la redacție erau: *Hronicul Romano-Moldo-Vlahilor*, de D. Cantemir, *Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, ed. II, *Întâmplările lui Telemah*, *Meditații religioase*, traduse de prof. Gavril Munteanu, *Epistolar*, de Ursescu, *Puterea armată și arta militară de la întemeierea principatului Valahiei până acum*, de N. Bălcescu etc.⁴⁹

În 1846 se anunțau prenumerațiile pentru București, la „Universul”, aflat sub redacția lui I. Penilie, preț 1 galben sau 14 doăzeceri pe an⁵⁰, și la „Învățătorul Satului”, preț 1 fl. 20 cr. argint pe an⁵¹. Ultima publicație apărea alături de o altă carte folositoare, *Das Heilverfahren*, preț 12 cr. arg.

În „Gazeta de Transilvania” nr. 44 din 2 iunie 1847, se anunțau alte două cărți de vânzare: *Cele șapte virtuți*, tradusă și întocmită de Nicolau Velia-Tinku, paroh, profesor de teologie și asesor consistorial în Verșeț, și *Meditațiune poetică asupra celor șapte păcate capitale*, același autor. Liste de cărți și prețurile lor apăruseră în „Gazeta de Transilvania” nr. 42 din 26 mai 1847.

⁴⁷ „Gazeta de Transilvania”, nr. 67 din 20 august 1845.

⁴⁸ „Gazeta de Transilvania”, nr. 104 din 27 decembrie 1845.

⁴⁹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 16 din 21 februarie 1846.

⁵⁰ „Gazeta de Transilvania”, nr. 16 din 21 februarie 1846.

⁵¹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 47 din 10 iunie 1846.

Abonamente la toate gazetele românești din cele trei provincii se primeau în 1848: „Curierul român”, „Albina română”, „Universul”, „Vestitorul”, „Învățătorul satului”, „Organul Luminării”.⁵²

În „Gazeta Transilvaniei” nr. 30 din 9 noiembrie 1850, se amintea colectorilor și comisionarilor de cărți care aveau socoteli cu fostul redactor, G. Barițiu, din anii 1847-1850 să le achite în termen de 21 de zile.

Două apariții literare se făceau publice în „Gazeta Transilvaniei” nr. 83 din 24 octombrie 1852: *Lexiconul Germano-Român* și un lexicon mic de cuvinte tehnice sau neologisme, al dr. Teodor Stamatii. Abonamentul se putea face prin colectorii „Gazetei”, iar cei din Brașov și din jur puteau ridica exemplarele de la redacție.

În 1856, *Gramatica germană* a lui G.E. Nichiforu, profesor la gimnaziul românesc din Brașov, se afla de vânzare la redacție cu prețul de 48 cruceri m.c.⁵³

În 1859, în anunțul „*Răspuns la întrebări mai dese*”, se ofereau lămuriri legate de abonarea la calendarul lui G. Barițiu, la dicționarele german-român și român-german, la *Gramatica româno-germană* a lui G.E. Nichiforu.⁵⁴

Diverse

Majoritatea anunțurilor din această categorie sunt legate de expedierea ziarelor. Astfel, în „Gazeta de Transilvania” nr. 49 din 3 decembrie 1839, redactorul informa că, în luna noiembrie, s-au primit mai multe scrisori cu „*diverse pofte*” ale cititorilor. Numeroșii abonați din „*orașul G.*” erau anunțați că, fără plata abonamentului, nu se trimit foile. Din Țara Românească veneau plângeri în legătură cu neputința trimiterii „Gazetelor” în județe prin poștele obișnuite. Redacția își asigura abonații că nu era vina ei că poștele nu erau organizate.

În 1842 soseau la redacție întrebări în legătură cu măruntele cheltuieli la sosirea pachetelor în București. În răspunsul dat se arăta că oriunde în Europa unde erau poște la cetățile mari, erau și tabelari, adică purtători de scrisori și de alte pachete. Aceștia își cereau o mică răsplată de 2-3 cr. (7-8 parale). Taxele erau aceleași ca la jurnalele franțuzești și nemțești. Cei care nu doreau cheltuieli suplimentare erau sfătuiți să-și ridice singuri ziarele. Alte taxe, dacă se percepeau, se făceau fără știrea redacției.⁵⁵ În același an, tot abonaților din București care nu doreau plata micului porto către tabelariu li se oferea încă o soluție: plata abonamentului pe întregul an să se facă domnului Iosif Romanov și le vor primi regulat.⁵⁶

Doi abonați din Țara Românească au primit în anul 1844 câteva numere din „Gazetă” rupte și măzgălite cu cerneală, semn că cineva le-a desfăcut. Un pachet cu exemplare din numărul 16 al „Gazetei” ajunsese la „*I. iarăși rupt și împrăștiat*”. Un abonat din apropierea „*cetății B-l-i*” se plânga că i se fura regulat din plic „*Foaia...*” și i se lăsa doar „Gazeta”. Din alt pachet ce mergea într-o țară vecină cineva lua zeciuală câte 2-3

⁵² „Gazeta de Transilvania”, nr. 16 din 23 februarie 1848.

⁵³ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 37 din 10 mai 1856.

⁵⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 12 din 19 martie 1859.

⁵⁵ „Gazeta de Transilvania”, nr. 23 din 8 iunie 1842.

⁵⁶ „Gazeta de Transilvania”, nr. 50 din 14 decembrie 1842.

exemplare. Redacția considera că aceste abuzuri se făceau pentru ca unii să citească gratis și abonații să fie dezgustați.⁵⁷

În „Gazeta de Transilvania” nr. 84 din 18 octombrie 1845, apărea un mesaj adresat celor care erau nemulțumiți de neprimirea foilor. Aceștia trebuiau să înțeleagă că redactorul nu era editor, nici tipograf, și cu atât mai puțin expeditor al foilor, atât în Transilvania, cât și în toată lumea jurnalistică. Cei care aveau plângeri legate de acest aspect erau rugați să le adreseze către „*Expediția Gazetei de Transilvania în tipografia domnului J. Gött, Cronstadt*”. În 1853, noul redactor, Iacob Mureșianu, dirija reclamațiile tot către „*Expedițiunea Gazetei Transilvaniei*”⁵⁸.

În 1846, redacția și editorul Gött publicau o *rugare* către abonații moldoveni pentru semestrul I al anului 1845. Pretențiile neîncetate ale acestora de a trimite foile și pe semestrul II poate erau îndreptățite, dar banii abonamentelor nu ajunseseră la Brașov nici pentru primul semestru, fapt dovedit cu documente oficiale și zeci de scrisori particulare. Până la o lămurire formală, se ruga puțină așteptare.⁵⁹

Noi probleme cu trimiterea „Gazetei” apăreau în anul 1848. Abonații din Principate erau informați că ziarele s-au oprit de către guverne, la cererea consulatului.⁶⁰

La începutul anului 1850 interveneau nereguli în expedierea foilor. Cauzele enumerate erau diverse: strămutarea locuințelor, neindicarea celei mai apropiate poște, cursul poștelor afectat de iarna grea, absoluta neputință de a supraveghea expedierea ziarelor timp de trei săptămâni în care adresele soseau cu sutele. Abonații care nu au primit foile erau rugați să semnaleze în scris redacției (în curs de trei săptămâni) sau colectorilor.⁶¹

Zece ani mai târziu, în 1860, cititorii erau informați că în Principatele Române „Gazeta” era oprită prin ordin rusesc și abia puteau ajunge 15 exemplare.⁶²

În „Gazeta de Transilvania” nr. 95 din 26 noiembrie 1845, se adresa o rugămintă către prietenii foilor brașovene, și anume, împărțirea de exemplare gratuite din numărul alăturat în vecinătăți. Editorul dădea colectorului, la 10 exemplare, unul gratis, la 20, două ș.a.m.d. Mai erau încă ținuturi mari locuite de români în care nu ajunseseră nici măcar numele unei gazete românești. Și domnii redactori și editori din Moldova erau rugați public (pe lângă corespondență privată) să mijlocească libera trecere a foilor și către ardeleni, fiind necesare doar câteva formalități care se aplicau tuturor jurnalelor din lume.⁶³

O serie de anunțuri informau cititorii cu privire la strângerea de fonduri pentru diverse instituții. O școală de agricultură și economie rurală necesară îmbunătățirii stării materiale a poporului român agricultor era în centrul atenției în anul 1853. În „Gazeta Transilvaniei” nr. 93 din 21 noiembrie 1853, redacția dona jumătate din venitul anual al ziarului în favoarea școlii. La începutul lunii decembrie se făcea apel pentru sprijinirea

⁵⁷ „Gazeta de Transilvania”, nr. 27 din 3 aprilie 1844.

⁵⁸ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 1 din 3 ianuarie 1853 și „Gazeta Transilvaniei”, nr. 9 din 31 ianuarie 1853.

⁵⁹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 52 din 27 iunie 1846.

⁶⁰ „Gazeta de Transilvania”, nr. 44 din 31 mai 1848.

⁶¹ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 8 din 30 ianuarie 1850.

⁶² „Gazeta Transilvaniei”, nr. 42 din 24 septembrie 1860.

⁶³ „Gazeta de Transilvania”, nr. 16 din 22 februarie 1845.

acestei școli și către toate c.r. comisariate, domnii protopopi și preoți, notari și dascăli.⁶⁴ Cei care doreau să trimită bani special pentru școală, îi puteau trimite redacției.⁶⁵

În anul următor se publicau următoarele îndemnuri: „Dumnezeu să ne ajute la înființarea școlii agronomice!!”⁶⁶ și „Să fim cu căldură la scopul înființării școlii agronomice!”⁶⁷ În „Gazeta Transilvaniei” nr. 46 din 9 iunie 1854, se amintea din nou de școala agronomică.

Donații pentru înființarea Muzeului Român din Blaj erau cerute în „Gazeta Transilvaniei” nr. 18 din 26 aprilie 1860. Redactorul anunța că suma strânsă din plata exemplarelor din „Gazetă”, făcută de cei ce nu erau abonați către corespondenți, se dona muzeului. Se amintea că Blajul a luptat pentru națiunea română și merita recunoștința românilor de peste tot.

În anul 1861, la Brașov se ținea un „bal român” ce strângea fonduri pentru „Fondul Gazetei”, așa cum lumea civilizată dădea astfel de baluri în folosul public. În același anunț, redacția îndemna inteligența română să organizeze serbări, producții teatrale, loterii și „câte un bal român” în folosul fondului „Gazetei” sau al altor fonduri la care să fie invitați „frații de toate națiunile”.⁶⁸

În anunțurile redacției apăreau și informații financiare legate de ziar. Astfel, în „Gazeta Transilvaniei” nr. 71 din 29 noiembrie 1858, era făcut public onorariul editorului. Acesta era de 55 fl. pe săptămână, adică 2860 fl. pe an. Această sumă acoperea cheltuielile cu hârtia, ale așezatului de tipar, tipăritului, pentru reinnoirea literelor, poștele, onorariile.

În „Gazeta Transilvaniei” nr. 58 din 10 decembrie 1860, G. Barițiu adresa următoarea întrebare: „De câte ori va ieși Gazeta pe săptămână de la 1861 înainte?”. Cititorii doreau o apariție de trei ori pe săptămână. Pentru a putea răspunde cerințelor cititorilor, Barițiu făcea următorul calcul financiar:

- **coala tipărită**
- 27 fl. pentru o coală tipărită și plătită;
- 3 coli *Gazeta* și o coală *Foaia*, adică 4 coli săptămână, adică 208 coli/an
- 208 coli x 27 fl. = 5616 fl.
- **Revizie și corectură**
- 1 fl. pentru o coală
- 208 coli x 1 fl. = 208 fl.
- **abonament anual la ziare străine și românești - 200 fl.**
- **achiziționare cărți pentru biblioteca redacției - 50 fl.**
- **porto de poștă pentru aproximativ 600 de abonați - 50 fl.**
- **daune în caz de confiscare a unor numere din *Gazetă* - 81 fl.**
- **plata salariului anual pentru un culegător - 10 fl. x 12 luni = 120 fl.**

Toate aceste costuri adunate ar da suma de 6.317 fl. pe an. Pentru a acoperi costurile, ar fi necesari 632 de abonați.

⁶⁴ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 99 din 12 decembrie 1853.

⁶⁵ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 104 din 30 decembrie 1853.

⁶⁶ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 1 din 2 ianuarie 1854.

⁶⁷ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 16 din 24 februarie 1854 și „Gazeta Transilvaniei”, nr. 18 din 3 martie 1854.

⁶⁸ „Gazeta Transilvaniei”, nr. 2 din 7 ianuarie 1861.

La aceste cheltuieli se adăuga și plata redactorului și a celor doi colaboratori.

Munca redactorului ar fi constat în: 832 coli scrise, citit și răspuns corepondențe, citit articole din jurnale străine, urmărirea știrilor curente, culegerea articolelor ieșite din alte condeie. Barițiu o califica ca fiind mai intensă decât munca celor mai activi referenți guvernamentali.

Munca colaboratorului ar fi constat în: studiu, îngrijirea compunerii articolelor de fond, așa cum le zic francezii, sau a conducătorilor, cum le zic românii. Al doilea colaborator s-ar ocupa doar de cronica zilei, cu politica generală din Monarhie și din afară.

Fiecare din cei trei bărbați (redactorul și cei 2 colaboratori) ar trebui să sacrifice cel puțin 8 ore pe zi în folosul jurnalului. Barițiu era de părere că cele 8 ore la condei fac mai mult ca 24 de ore la coasă. Pentru acest sacrificiu, onorariile s-ar cuveni să fie după exemplul națiunilor mici ca cea românească: 2.000 fl. pentru redactor și 2.000 fl. pentru cei doi colaboratori (1.000/colaborator).

Se adăugau cei 4.000 fl. la 6.317 fl. și rezulta 10.317 fl. Mai erau necesari încă 700 fl. pentru plata proviziilor, adică a exemplarelor ce se distribuiau gratis (corespondenții primeau, la 10 ziare vândute, un exemplar gratis, la 20 ziare vândute, două exemplare gratis ș.a.m.d.).

Astfel, suma totală pe an ajungea la 11.017 fl. și erau necesari 1.102 abonați. Apărea întrebarea firească: „*Când va avea un jurnal românesc în Ardeal peste 1000 de abonați?*”. Răspunsul final era următorul: „Gazeta” ieșea în anul 1861 de două ori pe săptămână, iar „Foaia...”, o dată. Dacă numărul abonaților era de 800 și abonamentul rămânea 10 fl. pe an.

Începând cu anul 1854 apărea o nouă rubrică a redacției: „*Răspunsuri*”. După cum reiese și din titlu, redactorul răspundea diverselor întrebări primite prin corespondență de la cititori. Răspunsul era dat pentru fiecare localitate, uneori apăreau și inițialele celui care întreba. Amintim câteva localități: Viena, Arad, Blaj, Deva, Cluj, Pesta, Lugoj, Beiuș, Timișoara, Urbea Mare (Alba-Iulia), Poiana Sărată, Reghin, Oravița, Hațeg, Craiova, Cernăuți, Salonta, Oradea, Maramureș, Abrud, Câmpeni, Bucovina, Gherla, Sibiu, Huedin, Turda, București. Subiectele tratate erau legate de expedierea foilor brașovene și a celorlalte reviste, jurnale și cărți, de primirea și publicarea/nepublicarea unor articole, de restanțele abonaților care se lăsau așteptate.

„*Un răspuns*” se publica în „Gazeta de Transilvania” nr. 64 din 9 august 1845, și se adresa unui anume domn M.M. care, printr-o scrisoare de la Iași cu data de 9/21 iulie, cerea satisfacție asupra articolului din nr. 50 din 21 iunie. Pe lângă păstrarea anonimatului din partea expeditorului, nici copiile unor dovezi oficiale amintite în scrisoare nu erau în plic. Redacția promitea publicarea răspunsului în momentul în care se știa expeditorul și erau trimise și copiile promise.

Tot la capitolul diverse mai apăreau:

O dezmințire venea din partea redacției în anul 1846. În numărul 15 al „Gazetei” s-a publicat un articol împrumutat din jurnalul „*Religio es Neveles*”, din Ungaria, în care se anunța că domnul Moldovei ar fi dăruit pentru „*zidirea bisericii catolice de la Focșani suma de 300 de galbeni, pentru care episcopul catolic P. Șardi și parohul K. Iuntac îi mulțumeau*”. Acea știre însă s-a dovedit a fi falsă.⁶⁹

⁶⁹ „Gazeta de Transilvania”, nr. 54 din 4 iulie 1846.

O „îndreptare” apărea în „Gazeta Transilvaniei” nr. 2 din 12 ianuarie 1860, și era semnată „Red. la avisare oficiosă”. Corecția se referea la anunțul privind concursul din numărul anterior al „Gazetei” dat de pretura din Satulung, seria 1, datat 11 ianuarie/30 decembrie, și se îndrepta astfel: „până la 11 februarie/30 ianuarie 1860 scl.”.

Mulțumiri către abonați adresa Iacob Mureșianu în „Gazeta Transilvaniei” nr. 25 din 26 martie 1851, pentru statornicie, interes și căldură. Amintea că națiunea română în Monarhia austriacă are un singur organ publicitar, pe când celelalte națiuni au cu zecile. Ajutorarea lui se putea face prin prenumerație și îndemnând și pe alții să se aboneze. Își exprima îngrijorarea asupra faptului că erau cercuri întregi în care „Gazeta” nu avea niciun abonat. Jertfa redacției ce consta în sacrificarea liniștii și a păcii vieții, chiar în scurtarea ei, se făcea pentru a nu lăsa națiunea fără jurnal.